BIBLIOTHECA CIVITATIS BUDAPESTINENSIS

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: H. J.

Cím: A budai vár története

Forrás: Magyar Vasárnap

(Hely) | 1930. júl. 16. (Idő) | (Köt. v. fűz.) | (Oldal)

Osztályozás

Tárgy: 9439

Hely:

"1305"/—

Helyszám:

A BUDAI VÁR TÖRTÉNETE

Három király marakodása a koronáért

Az utolsó Árpádházi király halála után Buda az örökös egyenetlenség és zűrzavar szinhelye lett. Főleg abban nem egyeztek meg az urak, hogy ki legyen a király. Még III. Endre életében megkoronázták Róbert Károlyt, akinek nagyanyja az Árpádházból származott, de a másik párt IV. Béla király unokáját, Vencel cseh királyt chajtotta a trónra. Vencel lemondott tizenkétéves, ugyancsak Vencel nevű fia javára, akit a kalocsai érsekkel meg is koronáztatott. Róbert Károly azonban nem adta át a hatalmat, hanem az esztergomi érsekkel másodszor is megkoronáztatta magát.

Vencel, hogy fiát hatalomhoz juttassa, ostrom alá fogta Buda várát, de katonái csak a budaiak borkészletét fogyasztották el és a dombok szőlőit pusztitották. Valahogy sikerült mégis Vencelnek a budavári birót elfognia s azt izentette vele a budaiaknak, hogy felhagy az ostrommal és visszatér Csehországba, ha fiát még egyszer láthatná koronázási díszben. Megörvendtek a budaiak, hogy ilyen olcsón megszabadulnak az idősebb és ifjabb Venceltől s főleg húszezer katonájától s kiadták a koronázási ékszereket. Felöltöztették a kicsi Vencelt díszruhájába, atyja elé vezették és koronázási ünnepséget rendeztek. Ekkor előrohantak Vencel katonái, körülvették a koronás fiút, hintóba ültették és meg se állottak vele Csehországig. Így vitte el Vencel a koronát, ami Magyarországon újabb zavart okozott.

Hanem volt még egy unokája IV. Bélának: Ottó, a bajor fejedelem. Ő megalkudott Vencellel, váltságdíjat fizetett a magyar koronáért s 1305-ben ő is megkoronáztatta magát. Így volt egyszerre három koronás királya Magyarországnak, akik szünet nélkül marakodtak egymással a hatalomért.

A várszerző fokos

De nemcsak koronázási ünnepségek voltak ebben a korszakban, hanem vérengzések is. Lajos, akit a történelem Nagynak nevez, 1382-ben meghalt s utolsó óhajához híven, tizenegyéves Mária leányát kiáltották ki királynőnek. Valójában édesanyja, Erzsébet özvegy királyné uralkodott, majd Mária ura, Zsigmond, akinek «az ország gyámja» címet adták. De az ország fellázadt a hármas uralom ellen. Horváthy János bán állott a felkelés élére. Budavárba hozta a nápolyi királyt, Durazzói Károlyt s magyar királynak kiáltotta ki. Uralkodásának harminchatodik napján Károly megjelent Mária királynénál, aki Gara, Bebek és Forgách nevű hívei társaságában fogadta. Alig kezdtek a beszédbe, Forgách a királyné intésére fokosával úgy fejbevágta Durazzói Károlyt, hogy néhány nap mulva meghalt. Liszti János püspök feljegyzése szerint a királyné igy biztatta Forgáchot a gyilkosságra:

Balázs ewld meg az királt,
Neked adom Ghimes várt.

Ezután Zsigmondot hívei királynak kiáltották ki és megkoronázták. Az új király első dolga volt, hogy egy új, nagyszabású királyi palota építésébe kezdjen. De a Horváthy-féle megmozdulás életben levő hívei újra mozgolódni kezdtek s a király valóságos vérfürdőt rendezett, hogy megszabaduljon ellenfeleitől. Vezérüket, Hédervári Kont Istvánt bajtársaival együtt Zsigmond maga elé vezettette. Azt parancsolta nekik, hogy térdeljenek le előtte, de ezt sem Hédervári Kont István, sem társai nem tették meg. Erre a Szent György-térre kisérték őket s ott, Hédervári palotája előtt mind a harminckét nemes urat lenyakaztatta a király. Utánuk pedig fegyverhordozóikat is.

Véres bíróválasztás

Róbert Károly, Lajos és Zsigmond uralma alatt Budavárban az volt a szokás, hogy a budai bírójelölt egyik választáskor magyar, a másik választáskor német volt. Albert uralma alatt azonban kizárták a magyarokat a bíróságból, ami ellen Euthwes (Eötvös) János budai magyar polgár erélyesen felszólalt. Euthwes másnap szőlőjébe ment, de többé nem tért vissza. Nyolc nap mulva fogták ki a Dunából, több halálos szúrás és vágás volt a testén. Egykori feljegyzés szerint «a magyar lakosok különösen kedvelt emberüknek meggyilkoltatását a német polgárok gyülölségének tulajdonítván, dühösen támadták meg ezeket s többeket leöltek... Száznál többen haltak meg Budán Euthwes meggyilkolása miatt».

Albert után Ulászló következett, akit azonban nem tudtak megkoronázni, mert Erzsébet özvegy királyné nem adta ki a koronát. Erre felbontották Szent István márványkoporsóját, kivették a tetem mellett lévő koronát, amelyet szenttéavatásakor, 1083. Kisasszony hava 20-án láttak utoljára és Ulászlót 1440. Jakab hava 17-én ezzel koronáztak meg. Ezután visszahelyezték a koronát Szent István koporsójába. Így fogtak ki Erzsébeten.

A királyi hála

A koronát később Hunyadi Jánosnak küldötte el Erzsébet, amikor 1444-ben hatalmas győzelmei után ünnepélyesen bevonult Budavárba. Az akkori király, V. László és a főméltóságok igen megrettentek, mert Hunyadi a legnépszerübb férfiú volt az országban. És a leggazdagabb. Huszonnyolc vára, ötvenhét városa, ezernél több faluja volt. Földtulajdona mellett eltörpül Rákóczi Ferenc egymillió holdnál nagyobb területe. E mellett mindig győztes hadvezér. Ha akarta volna, már másnap megkoronáztathatta volna magát. De nem tette. Ő maga nyujtotta át a koronát V. Lászlónak, aki amint tehette, meg is hálálta ezt a Hunyadi-családnak. Hunyadi János halála után elfogatta a nagy hadvezér fiát, a huszonnégy éves Lászlót és halálra ítélte. Nem volt sem tárgyalás, sem védelem. A budavári Szent György-téren, amelyet már annyi ártatlan ember vére áztatott, állott Hunyadi László a hóhér pallosa alá 1457 tavaszelő 16-án este.

Tíz hónap mulva Mátyás, a lefejezett Hunyadi László öccse volt Magyarország megválasztott királya.

H. I.